

האבהה בחודש החמישי

ספר זכריה פרק ז (ג) לאמר אל הכהנים אשר לבית ה' צבאות ואל הכהנים לאמר האבהה בח' החמישי הפעם באשר עשי' זה בפ' שנים: רשי' אנשים צדיקים היו ושלחו מבעל לקרובייהם שבבית אל לבא לחות את פניו ה' בירושלים בעדרם ולשאול מאות הכהנים להודיעם אם יבנו מחדש אב אחר אשר חזר הבית להבונת.

ספר זכריה פרק ח (יט) פה אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשורי יהה לבית יהודה לשון ולשםחה ולמעדים טוים וקהמת ומפלום אהבו:

מסכת ראש השנה דף יח/א משנה: על ששה חדשים שלוחין יוצאים על ניסן מפני הפסח על אב מפני התענית על אלול מפני ראש השנה על תשרי מפני תקנת המועדות על כסלו מפני חנוכה ועל אדר מפני הפורים וכשהיה בית המקדש קיים יוצאים אף על אייר מפני פסח קטן: **רמב"ם פירוש המשניות** בבית שני לא היו מתענין לא עשרה בטבת ולא שבעה עשר בתמוז אלא מי שהיה רוצה מתענה ומילא היה רוצה לא היה מתענה, ומפני זה לא היו יוצאים על טבת ועל תמוז, אמר הש"י כה אמר ה' צום הרביעי וצום החמישי וג'ו, נראה כמו שתנתן בידם הבחירה רצוא מתענין רצוא אין מתענין. ואעל'פ' שהיה הרשות בידם שלא להתענות בט' באב כמו שזכרנו היו מתענין בו מפני תכיפת מיין האבל שאירעו בו כמו שתתבادر בתענית.

רמב"ם הלכות תענית פרק ה (יט) כל הצומות האלו עתידים ליבטל לימות המשיח ולא עוד אלא שם עתידים להיות ימים טובים ימי שwon ושמחה, שנאמר (זכריה ח') כה אמר ה' צבאות צום הרביעי וג' יהה לבית יהודה לשון ולשםחה ולמעדים טובים והאמת והשלום אהבו. **טוריןaben וכשהי' בהמ"ק** קיים יוצאים על אייר. ה' בספרים מדוקים ול'ג אף על אייר מקצת ספרים מושבשים דמשמע שיוצאים על כל אלו ו' חדשים ואיר נוסף עליהם דה' ז' חדשים. וליתא דעת ר' חדשים דתני ברישא מלטא פסיקתא היא לעולם, ובזמן הבית אפיק אב דלית בו תענית ועיל אייר. ואעל'ג דט'ב הוא לשון ולשםחה בזמן הבית אפ' המשום הא לא היו יוצאים, דאל'כ ליפקו נמי אתmeno וטבת דיום צום יידחו היו לשון ולשםחה. א'ו משום הא לא נפק וכם'ש בגמ'.

תלמיד בבל מסכת ראש השנה דף יח/ב גمرا: וליפקו נמי אתmeno וטבת חדש אמר רב ביזנא אמר רב שמעון חסידא Mai דכתיב כי אמר ה' צבאות צום הרביעי וצום החמישי וצום העשורי יהה לבית יהודה לשון ולשםחה קרי להו צום וקרי להו שון ושמחה בזמן שולם יהיו לשון ולשםחה אין שלום צום. רשי' אמר רב חמוא בר ביזנא קו' - דכלוחו ימי תענית ונינהו בזמן הזה שאון בית המקדש קיים, ומונתנית בזמן הזה קא מירי, מדקתי ני וכשהמקדש קיים קו'.

אמר רב פפא וכי אמר בזמן שיש שלום יהיו לשון ולשםחה יש גורת המלכות צום אין גורת המלכות ואין שלום רצוי מתענין. אי הכי תשעה באב נמי אמר רב פפא אני תשעה באב הוואיל והוכפלו בו צורות חדש אמר מר בתשעה באב חרב הבית בראשונה ובשנייה ונלכדה ביתר ונחרשה העיר וכו'.

רש' זתלינו בבנין - דעל ידי החורבן הוקבעו לצום, ועל ידי הבניון הוקבעו ליום טוב, שכשנונה בית שני שלחו בני הגולה האבהה בחדש החמישי הנור כאשר עשתי זה כמה שנים מיום החורבן, כמו שנאמר שם (זכריה ז') שהשיבות הקדוש ברוך הוא כי צמתם וספוד בחמישי ובשביעי זהה שבעים שנה וג' ומכאן ואילך יהיו לשון ולשםחה ולמעדים טובים.

רבנן על ראש השנה דף יח/ב ופרק רב פפא הכי אמר בזמן שיש שלום כלומר כל זמן שבית המקדש קיים יהיה לשון ולשםחה.

שפת אמרת בפי המשניות להרמב"ם כ' דבבית שני ה' מתענין ג'כ בט'ב. ונראה דמשמעותה דהא דאמר' בזמן שיש שלום יהיו לשון ולשםחה ההינו כשהמלכות ביד ישראל, אבל כשהיו כפופין תחת יד האומות [זהינו בימי מלכות פרס ובימי יון ק' פ' שנה כדאיתא בעז' (ט'). ע"ש] אפי' בזמן המקדש הוא בכלל רצוי מתענין. וזהו איש לשון אף על אייר דמשמע גם על כל אלו דלעיל היו יוצאים. וב' טרא מוחק הגרסתא דאף אבל בכל הנוסחותਆ איתא כן, וכן הוא לשון הרמב"ם פ'ג מה' קידוש החודש, ובתשב' תמה על הרמב"ם ולפמ'ש אין קושיא כלל.

שרת תשב'ץ חלק ב סי' רעא בבית שני היה לשון ושםחה כל זמן שהה בית בניו וכשנחרב חזרו הצומות למקוםם. ובפה'ם לרמב"ם ראייתי דברי תמא שבמי המקדש היו מתענין באב, וא' לפרש כן ברגם' מוכח דבזמן דאייכא שלום דהינו בזמן שביהם'ק קיים הוו כולחו שון, ואם בזמן שביהם'ק קיים היו מתענין באב א'כ קרא דהו שנון מתי היה זה, ונראה שמה שכתב הרוב ד'ל זה הוא טעות סופר.

רמב"ם הלכות מלכים פרק יב (ב) אמרו חכמים אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שייעבוד מלכיות בלבד. **תוספות שבת דף סג/א** אין בין העוה' ז' לימות המשיח - אף על גב דהשתא אין ירושלים ואין בהם'ק ואילו לימות המשיח יהיה הכל בניו צ'ל דהאי אין בין לאו דוקא.

שפת אמרת בתוס' דה' אין בין כו' אעל'ג דהשתא אין ירושלים ואין בהם'ק קו'. י'ל פשט דזהו נכלל ממליא בהא דקאמר אין בין כו' אלא שעבוד מלכיות כיוון שלא היה שעבוד מלכיות נוכל לקיים כל המצוות וגם זה בגין בהם'ק ושיבת ירושלים כאחד מהם.

רמב"ם הלכות חנוכה פרק ג (א) בבית שני כשלכו יון גרו גרות על ישראל ... עד שריחסם עליהם אלהי אבותינו והושיעם מידם והצלם וברדו בני חמונאי הכהנים הגדולים והרגומים והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים וחורה מלכות לישראל יתר על מאותם שנה עד החורבן השני.

רמב"ם הלכות תרומות פרק א (ה) כל שהחיזקו עולי מצרים ונתקdash קדושה ראשונה כיוון שגלו בטלו קדושתן שקדושה ראשונה לפי שהיתה מפני היכובש בלבד קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבוא. כיוון שעלו בני הגלות והחיזקו במקצת הארץ קדושה שנייה העומדת לעולם לשעתה ולעתיד לבוא.

(כו) התרומה בזמן זהה ואפיו במקומות שהחיזקו עולי בבל ואפיו ביום עזרא אינה מן התורה אלא מדבריהם, שאין לך תרומה של תורה אלא בא"י בלבד ובזמן שכל ישראל שם שנאמר כי תבואו ביתם כולם כשייחו בירושה וראשון וכמו שהוא עתידיין לחזור בירושה השלישי, לא כשהיו בירושה שנייה שהיתה ביום עזרא שהיתה ביום מקצתן, ולפיכך לא חייב אותה מן התורה, וכן נראה לי שהוא דין בנסיבות שאין חיבור בין הזמן הזה אל מדבורים כתורתם.

השגת הראב" א"א לא כיוון להלכה יפה דהא ק"ל רבינו יוחנן אמר ביבמות תרומה בזמן זהה דאורני והוא עצמו נראה שככ"ב בתחלת הספר ואי איתא להא מילתה בחלה הוא דעתא.

מסכת כתובות דף כה/א אפיו למ"ד תרומה בזמן זהה דאורניתא חלה דרבנן, דתניא בבאים אל הארץ אי בבאים יכול משנכנסו לה שנים ושלשה מרגלים ת"ל בבאים כולכם אמרתי ולא בביית מקצתכם וכי אסיקינו עזרא לאו כולחו סלק.

רש"י לאו כולחו סלק - רובן נשארו בבבל דכתיב כל הקhal כאחד ארבע ורבוא (עדרא ב).

מסכת ערין דף לב/ב וממי עזרא (בימי עזרא) שמיטין ויובלות, השתא משלו שבט ואובן ושבט גד וחצי שבט מנשה בטלו יובלות, עזרא דכתיב בה כל הקhal כאחד ארבע רבועים ושש מאות וששים הוא מני, דתניא משלו שבט ואובן ושבט גד וחצי שבט המנשה בטלו יובלות שנאמר וקראותם דורור בארץ לכל יושביה בזמן שכל יושביה עלייה ולא בזמן שגלו מקצתן.

חדש הגרא"ח הלוי הלכות תרומות פרק א הלכה ה חלוק ה"ק דין דביאת כולכם מתק דין דכל יושביה אין פטורא בעצם החקיע שחייב מופקעת מדין יובל וрок דהו פטורא בקיים היובל, משא"כ ה"ק דביאת כולכם הוא פטורא בעצם החקיע, דהיינו מופקעת מהחייב דשמיטה ויובל. ייסוד זהה, דהרי בדין ביתם הכל תלי בתר שעת ביה וירושה, מה שאינו דין כן בדין כל יושביה, דין דין תלי בירושה כל, כי אם דתלי בשעתו, דבעת כל יושביה עליה נהוג היובל, ובשעה שאין כל יושביה עליה אין נהוג היובל, אשר על כן דין דין תלי בכולם הוי חלות פטור בעצם החקיע, משא"כ דין כל יושביה אין זה שיק כל לעצם החקיע, וрок דהו דין בפ"ע בניהוג היובל שלא נהוג כלל יושביה עליה.

חדש הגרא"ח הלוי הלכות שmittah ויובל פרק יב הלכה טז ה"ק דין דביאת כולכם הוא וזה דין שחייב בעיקר הירושה והקידוש, דוק בירושה כי האיש שיש בה ביתם כולם הוא דמתחביבם בתזרומות ומעשרות ושמיטה ויובל, וביחסו ביתם כולם מיקרי עוד לא נגמר עצם הירושה והקידוש לענין חיובא דתרומות ומעשרות ויובלות, והו זה חסרונו בעיקר הירושה לענין שמיטות ויובלות, א"כ מAMILא דבירושה שלישית שיבאו ולפ"ז נראה, דמשום ה"ק דין דביאת כולכם, כיוון דהו זאת חסרונו בעיקר הירושה לענין שמיטות ויובלות, א"כ מAMILא דבירושה שלישית שיבאו אז כל ישראל יהיה נשלם אז חיוב הארץ בתזרומות ומעשרות ושמיטות ויובלות יהיה אז גם גמר הירושה לענין זה, וא"כ י"ל שזה הגמר יהיה צריך גם ב"ד כמו עצם ירושת הארץ.

מסכת תענית דף כו/ב בתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ וחורב הבית בראשונה ובשנייה ונלכדה ביתר ונחרשה העיר. **מסכת תענית דף כט/א** כתיב ותשא כל העדה יתנו את קולם ויבכו העם בלילה ההוא אמר רבינו יוחנן אותה לילהليل תשעה באב היה אמר להם הקדוש ברוך הוא אתם בכיה של חנוך ואני קובל לכם בכיה לדורות.

מהר"ל נצח ישראל פרק ח עניין זה עמוק מאוד, כי כאשר הוציאים מארץ מצרים, הוציאים על מנת לתת להם הארץ. ואילו באו אותם שיצאו מצרים אל הארץ, היו עומדים שם לעולם בארץ, כי היציאה של מצרים היא נצחית, ואם היה היציאה מצרים ובאים לארץ מעשה אחד, דהינו שאותו הדור שיצאו מצרים באו אל הארץ, כשם שההיציאה היא מקומית נצחית כך היה נצח ביאתם אל הארץ ולא היה בטול לעולם. ובסبيل שבכו בכיה של חנוך ולא רצוי לכנות לארץ ונשבע הקדוש ברוך הוא שלא יביא אותו דור אל הארץ רק דור אחר, ואז היה נחלה היציאה מצרים מן הביאה אל הארץ, ודבר זה יש לו בטול והפסק. ועוד, כי כל הדברים הטבעיים משתוקקים אל מקומות הטבעי. ואם היה הארץ לישראל מקום טבעי, והוא משתוקקים אל הארץ, ולכן לא היו נשארים שם. וזה שאמיר שהו בוכים בכיה של חנוך ומאסו הארץ (תהלים קון, כד) ודבר זה נקבע להם בכיה לדורות שהיא גורם שגלו מן הארץ.

מסכת חגיגה דף ה/ב ודמע תדמע ותרד עניין דמעה כי נשבה עד דה' (ירמיה יג, ז) אמר רב אלעזר שלש דמעות הללו למה אחת על מקדש ראשון ואחת על מקדש שני ואחת על ישראל שגלו ממוקם.

רמב"ם יד החזקה הלכות שmittah ויובל פרק יב (טו) וכן לעתיד לבוא בבייה שלישית בעת שיכנסו לארץ יתחלו למנות שמיטין ויובלות יקדושו בתה ערי חומה ויתחייב כל מקום שיכבשוו במעשרות שנאמר והביאך ה' אליהך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירושתך לרשות אבותיך מה ירשות אבותיך אתה נהוג בה בחידוש כל הדברים האלה אף ירשותך אתה נהוג בה בחידוש כל הדברים האלה.

השגת הראב" א"א הא דלא כרבוי יוסי אלא במקומות שלא קידש עזרא. **רמב"ם הלכות מלכים פרק יא** (א) המלך המשיך עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד לירושנה למלשתה הרואה ובורנה המקדש ומקבץ נדיי ישראל וחוזרין כל המשפטים בימי כהיו מקודם מקריבין קרבנות ועושן שמיטין ויובלות ככל מצוותה האמורה בתורה.